

Deniz Müzesi yarın törenle açılıyor

Canlı bir denizcilik tarihi...

Yazan: Cemalettin Bildik

Barbaros Hayreddinin portresi karşısında — Karanfil koklayan Barbaros — Saltanat kayığı ve taht — Sivastopol bombardımanında Mahmudiye'ye çekilen bayrak — Müzede en eski bayrak — Sultan Azizin meşhur 13 çiftesi — Padişahlara mahsus şemsiye — Fransız sefirinin taşıyamadığı şemsiye... — Sıklâmen renk...

Yarın, Donanma günü münasebetile yapılacak tören arasında, uzun zamandan beri hazırlanmakta olan «Deniz Müzesi» nin açılması da vardır.

Bizde «Deniz Müzesi» ilk defa 1314 de Bozcaada'da Hasan paşanın Bahriye Nazırlığı sırasında Süleyman Nutku bey tarafından kurulmuş ve Kasımpaşada açılmıştı. Hasan paşadan sonra Bahriye Nazırlığına getirilen Cemal paşa, 1917 de, bu müzenin Rumelihisarı kalesi içine naklini ve zenginleştirilmesini düşünerek halktan lane suretile 10 bin altın toplamış ise de buna muvaffak olamamıştır. Bankaya yatırılan 10 bin altın da hükümet tarafından başka işlere sarfedilmiştir.

Şimdi Dolmabahçe camisi içinde açılan «Deniz Müzesi» deniz tarihimize hakkında tam bir fikir verebilecek, ziyaretçilerini tatmin edecek durumdadır. Yarın bu müzeyi gezecek olanlar da göreceklerdir ki tarihî yazılarıyla büyük bir kıymet olduğunu ispat eden Halûk Şehsüvaroğlu. «Deniz Müzesi» ni tam bir vukufu tertip ve tanzim etmiş, her hâtırayı devirlerine göre yerli yerine koyarak ziyaretçilere canlı bir tarih hazırlamıştır. Müzeyi gezerken büyük bir «deniz tarihi» ni yorulmaksızın mütalâa etmiş olacağımıza şüphe yoktur. Dede-lerimizin ne şartlar altında deniz savaşlarına katıldıklarını ve o büyük zaferleri ne çetin çarpışmalarla kazandıklarını da yine bu müzede ki tablolarla göreceksiniz...

Barbarosun resmi ve bayrağı karşısında

Müze müdürü Halûk Şehsüvaroğlu ile müzeyi gezerken Barbaros Hayreddinin portresi karşısında duruyoruz:

— Bu büyük Türk denizcisine ait eşyalar da bulabildi mi?

Üzgün bir tavırla:

«— Maalesef... Müzenin en fakir tarafı da işte bu değil midir!» diyor ve anlatıyor:

«— Elr Amerikalı gazeteci, eşli ile birlikte Barbarosa âşık olmuşlar... Geçenlerde buraya gelen bu Amerikalı gazeteci ve eşli, Barbarosun kılıcını, kostümlerini ve daha ne gibi eşyaları varsa görmek istediler. Fakat ne bizde, ne de Topkapı sarayı müzesinde Barbarosun hiç bir eşyası yoktur. Ancak bir kaç kıymetli resmî ile, 19 uncu asırda Barbarosun bayrağından kopye edilen bir bayrak vardır. Bir iki tane de imzalı vestika...»

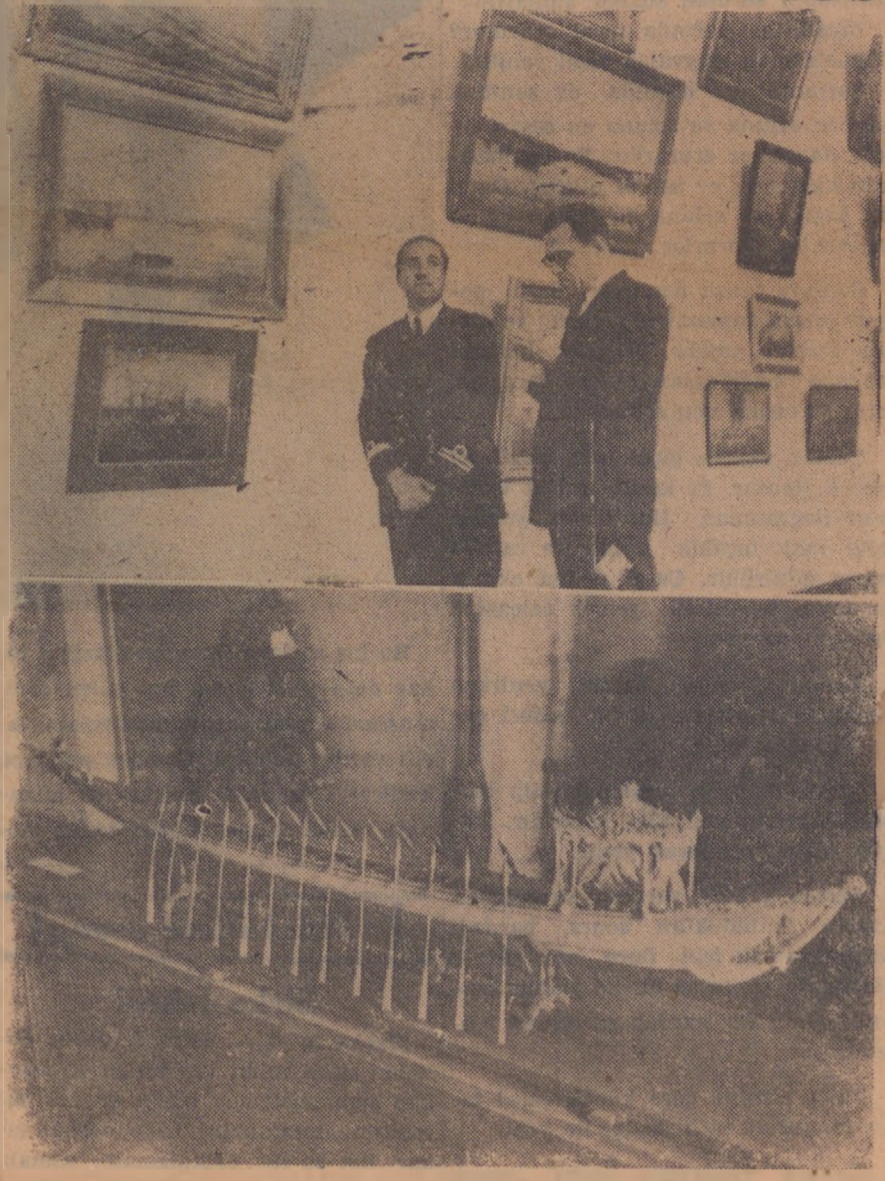
Bu büyük Türk denizcisinin gençliğine ve son devirlerine ait portreleri önünden ayrılıp az ileride diğer bir resmî önünde duruyoruz. Burada Barbarosun, karanfil koklayan görüyoruz. Devrinin ressamlarından Haydar reis «Nigârî» tarafından yapılmış bir resim...

Sonra Barbarosun bayrağı önüne gidiyoruz. 19 uncu asırda Barbarosun bayrağından kopye edilen bu bayrak Sivastopol bombardımanında Mahmudiye'ye çekilen bayraktır. Balkan harbinde de Barbaros gemisine çekilmiştir. Üstünde «İnna Fetahnaleke Fethan Mübina» yazılıdır. İşte zülfikârlı sancak denen bayrak budur. Üstünde iki kılıç şekli ile Ebubekir, Osman, Ali, Ömer ve «Ya Muhammet» okunmaktadır.

Fakat müzede en eski bayrak, üçüncü Musatafanın bayrağıdır ve üçüncü Mustafa 1757 de tahta çıktığına göre 191 senelik bayraktır.

Saltanat kayığı

Alt katta bir taht görüyoruz. Bu saltanat kayığı tahtının köşkü, bağa ve sedefle işlenmiş.. Türk sanat tarihi için pek güzel bir örnek olan bu tahtın, üçüncü Mehmede, yani babasının ölümü üzerinde 1595 de vall bulunduğu Manisadan gelerek tahta çıktığına göre, 343 yıl evveline ait olduğu üzerindeki işlerden ve levhalarından anlaşılmaktadır. Fakat ne yazık ki, içindeki yazılı 16 gümüş levhadan 15 tanesi vaktiyle çalınmış ve bir tanesi kalmıştır. Bu tahtın üstü de ayrı

Yukarıda, Deniz Müzesi müdürü Halûk Şehsüvaroğlundan izahat alınırken. Altta Sultan Azizin köşklü 13 çiftesi

bir âlem. Bir takım yuvarlak camlar görüyoruz ki aynı zamanda bir tarihçi olan müze müdürü bu camlar hakkında:

«— Kayık denizde giderken, bu camlar pırıl pırıl yanar, «Padişah kayığı geliyor!» denirdi ve kayığın Padişah kayığı olduğu bu suretle daha uzakta iken anlaşılırdı.» diyor.

Yine salonda, Fatihin ve Barbarosun tekleriyle Türk donanmasında hizmet almış gemilerin tiplerini de görüyoruz... Tiplerini diyorum, çünkü gemiler 18 inci asırdan sonra isim almağa başlamışlardır.

Sıklâmen renginde şemsiye

Az ileride diğer bir salonda da köşklü ve gayet güzel bir kayık görüyoruz. Halûk Şehsüvaroğlu izahat veriyor:

«— Bu, diyor, Sultan Azizin meşhur köşklü 13 çiftesinin modelidir. O zaman Padişahlar Halîçte veya Boğazda kayıkla gezerlerken ellerinde mutlaka Sıklâmen renkte bir şemsiye taşırlardı»

Yan taraftaki dolapta duran Sıklâmen renkte bir şemsiyeyi işaret ederek:

«— İşte! diyor. Bu şemsiye!...»

Harb gemilerinin isimleri

18 inci asırda İstanbula gelen Fransız sefirinin elinde Sıklâmen renkte bir şemsiye taşıdığı görülmüş, keyfiyet derhal Padişaha bildirilmiş. Bu renk şemsiyeyi ancak Padişahların taşıdığı haber verilerek Fransız sefirine «Şemsiyenizi kullanamazsınız» denmiş ve sefir şemsiyesini taşıyamamış...

Halûk Şehsüvaroğlundan anlatıldığına göre o zaman bu yüzden bir hâdisse bile çıkmış.

Üst kata çıkarken iki merdiven arasında büyük bir kartal görüyoruz. Bir insan boyundan çok yüksek olan bu kartal bir gemi başıdır. Merdivenliğin yan tarafındaki duvarlarda da eski harb gemilerinden çıkarılan isim levhaları asılı... Bunları birer birer okuyarak yukarıya çıkıyoruz: Fethiye, Hüdavendîgâr, Mesudiye, Peykî zafer, Necmîşevket, Peykinusrat, Sellimiye, Mahmudiye, Fethiye ilh...

Bu isimler arasında iki Fethiye vardır. Bunlardan biri Sultan Mahmut, diğeri de Sultan Hamit zamanındaki harb gemilerinin adlarıdır.

«Deniz müzesi» ni bir yazıda anlatmağa ve bitirmeğe imkân olmadığından diğer kısımlarını ikinci yazıya bırakıyorum.

Cemalettin BİLDİK

